

ISSN 2080-1807

TORUŃSKIE STUDIA BIBLIOLOGICZNE
2019, nr 2 (23)

Maja Wojciechowska

Uniwersytet Gdański

e-mail: maja.wojciechowska@gmail.com

O wpływie społecznym bibliotek – recenzja książki Magdaleny Paul (*Wpływ społeczny bibliotek publicznych. Badanie użytkowników bibliotek w województwie mazowieckim, Warszawa 2018*)

DOI: <http://dx.doi.org/10.12775/TSB.2019.019>

STRESZCZENIE: Książka Magdaleny Paul porusza problem oceny społecznego wpływu bibliotek. Autorka analizuje w jaki sposób użytkownicy korzystają z bibliotek publicznych oraz jakie są efekty działalności tychże bibliotek. Prezentuje wyniki badań zrealizowanych w województwie mazowieckim.

SŁOWA KLUCZOWE: wpływ społeczny, biblioteki publiczne, badania użytkowników.

Rok 2018 obfitował w wiele nowych, interesujących publikacji dotyczących funkcjonowania bibliotek. Jedną z nich jest praca Magdaleny Paul, pracownika Wydziału Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii Uniwersytetu Warszawskiego. Książka stanowi opublikowaną i nieco przeredagowaną wersję rozprawy doktorskiej, którą Autorka obroniła w tym samym roku.

Problem oceny społecznego wpływu bibliotek, poruszany w pracy, to w polskim piśmiennictwie bibliologicznym zagadnienie stosunkowo nowe, dopiero zwracające uwagę badaczy – zarówno z obszaru bibliologii

jak i socjologii. Co ciekawe, M. Paul specjalizuje się w obu tych kierunkach, ponieważ poza wykształceniem bibliologicznym posiada również dyplom magistra socjologii, co daje się odczuć, czytając analizy przeprowadzone przez Autorkę.

Badania wpływu bibliotek na ich otoczenie zewnętrzne to temat niezwykle aktualny i ważny, obecny już od jakiegoś czasu w literaturze światowej oraz od niedawna w opracowaniach polskich. Warto przywołać tu choćby nazwiska Catherine Johnson, Roswithy Poll, zaś spośród polskich autorów – Ewy Głowackiej, Jarosława Działka i Moniki Murzyn-Kupisz. Oczywiście reprezentantów tej gałęzi badań jest więcej, bowiem wpływ społeczny instytucji kultury (w tym bibliotek) na społeczeństwo budzi coraz więcej uwagi, zaś wyniki prowadzonych analiz, poza wymiarem naukowym, stają się niekiedy narzędziem w negocjacjach z decydentami, wskazującym na zasadność wspierania/dofinansowania tego typu instytucji. Wspomniane badania implikują również zmiany w zakresie sposobów organizacji usług bibliotecznych oraz zarządzania samymi placówkami. Postuluje się, by dominująca dotychczas forma badań skupiona na danych historycznych, umożliwiającą zaledwie analizy porównawcze, uzupełniana była o analizy wpływu (wartości/efektów), wskazujące na ogólne korzyści w określonych dziedzinach życia, wynikające z korzystania z biblioteki, a także wartości, które przyniosły poszczególne programy lub usługi biblioteczne grupie docelowej oraz jak zmieniły tę grupę.

Książka M. Paul pozytywnie wyróżnia się na tle najnowszych publikacji, omawiających współczesny wymiar działalności bibliotek. Już na samym wstępie Autorka zadaje trudne pytania, pisząc:

Niezachwiane do tej pory przekonanie o konieczności istnienia bibliotek wydaje się być kwestionowane przez powszechną dostępność technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz bezpośrednio z nią związany rozwój społeczeństwa informacyjnego. Implikuje to pytania o sens funkcjonowania bibliotek w XXI wieku: Czy są potrzebne? Czy są czymś więcej niż tylko zbiorem książek i innych źródeł informacji? Jaką rolę pełnią w społeczności lokalnej?*

* M. Paul, *Wpływ społeczny bibliotek publicznych. Badanie użytkowników bibliotek w województwie mazowieckim*, Warszawa 2018, s. 9.

W dalszej części książki stara się ten wpływ opisać, przeanalizować oraz przedstawić wyniki badań prowadzonych w środowisku bibliotek mazowieckich. W związku z tym, w kolejnych rozdziałach przeprowadza konceptualizację pojęcia „wpływu bibliotek”, omawia stan badań, prezentuje metodologię badań, przykłady oraz analizuje wyniki badań własnych w ujęciu jakościowym i ilościowym. Stawia dwa główne pytania, a mianowicie:

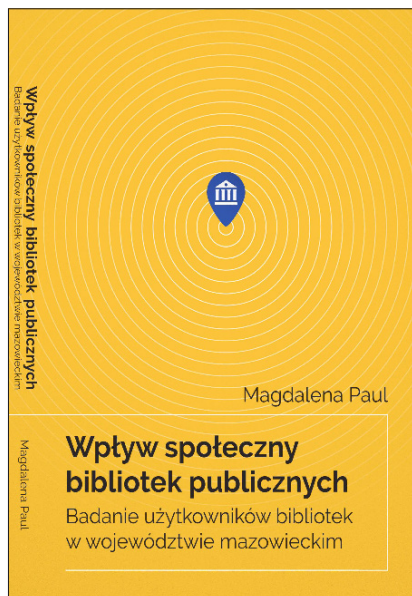
- 1) W jaki sposób użytkownicy korzystają z bibliotek publicznych? Czy można wyróżnić określone sposoby, modele lub strategie korzystania z bibliotek publicznych? Od jakich czynników zależy to, w jaki sposób użytkownicy korzystają z bibliotek publicznych? oraz:
- 2) Jakie efekty korzystania z bibliotek publicznych odczuwają użytkownicy? Jakie odczuwają korzyści, a jakie straty (efekty pozytywne czy negatywne)? Od jakich czynników zależy doświadczenie efektów korzystania z bibliotek publicznych?

Dzięki pogłębionym wywiadam oraz sondażowi przeprowadzonemu na grupie ponad tysiąca użytkowników mazowieckich bibliotek publicznych, Autorka sporządziła ciekawą analizę rodzajów aktywności związanych z użytkowaniem bibliotek, wskazując równocześnie na zalety i problemy wynikające z takiej formy aktywizacji kulturowej. Dla Czytelników chcących dogłębnie przeanalizować opisywane zagadnienie, przygotowano materiał statystyczny w postaci licznych tabel i wykresów (w tym szczegółowe wyniki testów statystycznych) oraz transkrypcję indywidualnych wywiadów pogłębionych.

Książka M. Paul, dzięki trafnie dobranej koncepcji badań i zastosowaniu bogatego instrumentarium badawczego, stanowi ciekawą pozycję, która może stać się ważnym opracowaniem na drodze ku zrozumieniu mechanizmów związanych z użytkowaniem bibliotek. Uważam, iż ciągle jeszcze brakuje rzetelnych analiz naukowych, które tłumaczyłyby zachowania różnych grup społecznych w zakresie kontaktów z przekazem kulturowym, a zwłaszcza z książką i biblioteką. Książka Paul tylko w niewielkim zakresie udziela odpowiedzi na pytania związane z nawykami i motywami, które determinują rodzaj, częstotliwość oraz jakość kontaktów z instytucjami kultury (a w omawianym przypadku – z bibliotekami). Ciągłe nierozpoznane pozostają motywacje osób, które z tymi instytucjami nie mają regularnego kontaktu. Wydaje się, że aby móc skutecznie pro-

wadzić kampanie marketingowe nakłaniające do wizyt w bibliotekach (wizyt niekoniecznie związanych wyłącznie z użytkowaniem książek, ale również z wykorzystaniem przestrzeni bibliotecznych, czy związanych z szeroką gamą innych aktywności), w pierwszej kolejności należałoby przeprowadzić pogłębione badania w grupie tzw. „nie użytkowników” bibliotek.

Ilustracja 1. Okładka książki
Magdaleny Paul: *Wpływ
społeczny bibliotek publicznych.
Badanie użytkowników bibliotek
w województwie mazowieckim.*
Warszawa: Grupa Cogito, 2018.
ISBN 978-83-85534-99-0.

Źródło: <http://bbc.uw.edu.pl/dlibra/doczip?id=4311>

About the social impact of libraries – a review of the book by Magdalena Paul (*Social impact of public libraries. Research on library users in the Masovian district, Warsaw 2018*)

ABSTRACT: The book written by Magdalena Paul addresses the problem of assessing the social impact of libraries. The author analyzes how users use public libraries and what is the outcome of the activities undertaken by these libraries. The author presents the results of research carried out in the Masovian Voivodeship.

KEYWORDS: social impact, public libraries, user surveys.